

ALEMİYYE

(العلمية)

Abdullah eş-Şerif
b. İbrâhîm el-Alemî'ye
(ö. 1089/1678)
nisbet edilen bir tarikat.

Tarikatın kurucusu Şeyh Abdullah el-Alemî Kuzey Afrika'da (Mağrib) Arâiş ve Trtvân (Tetuan) şehirleri arasında bulunan Cebelaleem yakınlarındaki Tâzûrt (تازورت) köyünde doğdu (1005/1596). Aslen Vezzânî geniş ve köklü bir aile olan Alemîler'e mensuptur. Adını Cebelaleem'den alan ailenin soyu Kuzey Afrikalı ünlü süfi Abdüsselâm b. Meşîş'e (ö. 625/1228) ulaşır. Şeyh Alemî eğitimi Fas'ta tamamladıktan sonra Masmûde bölgesindeki Şakra köyüne yerleşti ve ölümüne kadar burada yaşadı. Zühd ve takvâsının yanı sıra cesareti, ata binme, kılıç kullanma ve okçulukta ki ustalığı ile meşhur oldu. *Selvetü'l-enfâs* müellifi, Şeyh Alemî'nin kabrinin büyük bir ziyaretgâh olduğunu ve ölüm yıl dönümünde Mağrib'in her tarafından insanların türbesini ziyarete geldiklerini bildirir. Torunlarından Abdullah b. Tayyib, Şeyh Alemî ve ailesi hakkında *er-Ravzû'l-münîf fi't-târif bi-evlâdi mevlânâ 'Abdullâh eş-Şerîf* adlı bir eser kaleme almıştır. Zirikî bu eserin kendisinde bulunduğunu söyler. Şeyh Alemî ile, soyu yine Abdüsselâm b. Meşîş'e ulaştığı rivayet edilen ve Kuzey Afrika'dan Kudüs'e göç edip orada köklü bir aile kuran Alemüddin Süleyman'a (ö. 790/1388) nisbet edilen Alemî ailesi arasında herhalde uzak da olsa bir akrabalık bağı bulunmalıdır (bk. ALEMİ). Zirikî ise bu konuda aksi kanaattedir.

Şeyh Alemî'nin otuz iki yıl *kutub**luk makamında bulunduğunu söyleyen Harîrîzâde, onun Muhammed b. Süleyman el-Cezûlî'ye (ö. 870/1465) ulaşan tarikat silsilesini nakleder. Buna göre Alemiyye, Şâzeliyye'nin bir kolu olan Cezûliyye'nin şubelerindedir. Tarikatın *evrâd** ve *ezkâr**ı Şeyh Alemî'nin *Şalâtü'l-ümmiyye*'si ile Şeyh Ahmed b. Abdülfettâh'ın *Risâletü's-şalât*'ından meydana gelir (metinleri için bk. Harîrîzâde, II, 300^a-301^b). Bunların yanı sıra Ebû'l-Hasan eş-Şâzeli'nin *Hizbü'l-bahr*, *Hizbü'l-kebîr* ve *Hizbü's-şâgîr*'i de okunur.

BİBLİYOGRAFYA :

Hüseyin Vassâf, *Sefîne*, I, 246; Harîrîzâde, *Tibyân*, II, vr. 300^a-301^b; Muhammed b. Ca'fer el-Kettânî, *Selvetü'l-enfâs fi men ukbire mine'l-'ulemâ' ve's-sulehâ' fi Fâs*, Fas 1316, I, 103-105; Muhammed b. Tayyib el-Kâdirî, *Neşrû'l-meşânî li-ehli'l-karnî'l-hâdî 'aşer ve's-sânî*, Fas 1315, II, 30; Zirikî, *el-'Alâm* (Fethullah), VI, 63-64.

NİHAT AZAMAT

ALEMŞAH KÜMBETİ

Sivrihisar'da
XIV. yüzyıla ait bir türbe.

Kapısı üstündeki Arapça kitâbeden anlaşıldığına göre, İlhanlı Beyi Sultan Şah için bir mescid ve bir medrese ile birlikte 728 (1327-28) yılında Melikşah tarafından yaptırılmıştır. Son yıllarda da önemli ölçüde bir tamir göyerek harap olmaktan kurtarılmıştır.

Türbenin sekizgen gövdesi muntazam işlenmiş kesme mermer taşlarından yapılmış, üstü tuğladan yine sekiz dilimli bir piramit külâhla örtülmüştür. İki taraflı merdivenle çıkılan üst mekâna zengin süslemeli bir niş içine açılmış kapıdan girilir. Bir duvarında mihrap olan bu mekânın altında esas mezar odası bulunmaktadır. Nisbetleri bakımından biraz dar ve geometrik motiflerin hâ-

kim olduğu çerçevelerle sınırlanmıştır. Bu çerçevelerde dal kıvrımları araların-da hayvan kabartmaları yer almaktadır.

Alemşah Kümbeti Anadolu Selçuklu türbe mimarisinin devamı sayılan bir yapı olmakla beraber, süslemesindeki bazı motifler Orta Asya geleneklerine işaret etmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Tahsin Özalp, *Sivrihisar Tarihi*, Eskişehir 1960, s. 72; Hamza Gündoğdu, "Sivrihisar Alemşah Kümbeti'nin Mimarisi, Geometrik ve Plastik Süslemeleri Üzerine", *VD*, XVI (1982), s. 135-142.

SEMAYİ EYİCE

ALEMÜDDİN el-BİRZÂLİ

(bk. BİRZÂLİ).

ALEVİ

(العلوی)

Hız. Ali'ye
bağlılık noktasında birleşen
çeşitli dinî ve
siyasî gruplar için kullanılan
bir terim.

Sözlükte "Ali'ye mensup" anlamına gelen kelimenin çoğul şekli Aleviyye ve Aleviyyûn'dur. Alevî terimi İslâm kültür tarihinde Hz. Ali soyundan gelenler mâ-

Alemşah Kümbeti ve kümbetin oyma işlemeli taçkapısı - Sivrihisar / Eskişehir

